

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

תוכן

- א. שמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא.....1
- ב. מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא.....2
- ג. תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת.....3
- ד. המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה.....4
- ה. המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה.....4
- ו. המודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה 5
- ז. כפאו ואכל מצוה יצא.....6
- ח. עתים חלים עתים שוטה כשהוא חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו.....7
- ט. היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא.....7
- י. ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא.....9
- יא. לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר... אוסיף ברכה אחת משלי... לא תספו על הדבר 10

דף כח.

א. שמע מקצת תקיעה בבור ומקצת תקיעה על שפת הבור יצא

אם¹ התחיל לתקוע בבור, ועלה חוץ לבור וגמר את התקיעה שהתחיל בבור, יצא ידי חובתו. שכל מה ששמע בין כשהיה בפנים בין כשהיה בחוץ היה בודאי קול שופר².

אולם אם כשעלה מהבור הוציא אזניו חוץ לבור קודם שהוציא השופר לחוץ לא יצא, אלא אם כן ברור לו שברגע ההיא שמע קול שופר, ולפי שאי אפשר

¹ שו"ע ונו"כ תקפז א

² ומילתא דפשיטא הוא דשרי אלא דקמ"ל דלא חישינן למיגזר דילמא אפיק רישיה מעל לבור ואכתי שופר בבור ותקע ואפשר בזה לשמוע קול הברה. מ"ב שם ט

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

לצמצם שיוציא האזנים והשופר כאחד³, לכן טוב שיוציא השופר תחלה קודם לאזנים דאז בודאי ישמע קול שופר כיון שהשופר הוא בחוץ במקום שאין שם קול הברה.

ואותם שהיו עומדים עמו בבור בשעה שהתחיל לתקוע שם, אם יצאו עמו יצאו וי"א שאף על פי שלא יצאו עמו מהבור אף על פי כן הם יוצאים בתקיעות, דכשאדם בבור והשופר חוץ לבור בודאי שומע קול השופר ולא קול הברה. ולמעשה יש להחמיר⁴ בשלא יצאו, לתקוע שנית בלי ברכה אם אינו ברור להם שקול שופר שמעו.

התוקע שהכניס שופר לבור ותקע והוא בעצמו עומד כולו מבחוץ, העומדים בבור יצאו בתקיעתו⁵, והוא עצמו לא יצא א"כ ברור לו שקול שופר שמעו⁶.

ב. מקצת תקיעה קודם שיעלה עמוד השחר ומקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד השחר לא יצא

זמן תקיעת שופר ביום⁷ שנאמר יום תרועה וגו' ביום ולא בלילה, וכל היום כשר לתקיעת שופר מעלות השחר עד צאת הכוכבים, אלא שחכמים הצריכו להמתין עד שתנין החמה שיצא מכלל ספק לילה⁸, שאין הכל בקיאות בעמוד השחר. ומכל מקום אם עבר ותקע משעלה עמוד השחר קודם הננין החמה יצא, ואין צריך לתקוע שנית.

³ מה שהקשה המגן אברהם דאי אפשר לצמצם, ואם כן שמא יצא השופר תחלה קודם לאזנים ושמע רגע אחד באזניו בפנים קול הברה מבחוץ, אינו מוכרח, דאין הקול מתחלף מקול צלול לקול הברה בשיעור חוט השערה [ותדע, דהרי אפילו השומע בחוץ והתוקע בפנים, איתא בגמרא דמתחלה הקול צלול, וכל שכן בזה], וכוונת הגמרא הוא רק שלא יוציא כל ראשו מן הבור קודם שמעלה השופר. שער הציון שם ס"ק יג

⁴ מ"ב שם י

⁵ ומכל מקום מהווייב בדבר מקרי להוציא אחרים שער הציון שם ס"ק יח

⁶ שם

⁷ שו"ע ונו"כ תקפה א

⁸ מיהו כ"ז מעיקר דין תורה [או בשעת הדחק כגון שצריך לצאת לדרך וכו'] אבל חכמים תקנו לתקיעות שופר במוספין ואמרו בגמרא בטעמא דשעת הגזירה היתה שלא יתקעו ישראל בשופר והיו אורבין להם כל שש שעות של זמן תפלת שחרית לכך העבירוה לתקוע במוספין וממעם זה נראה דנהנו כל ישראל מימות הקדמונים גם בתקיעות דמיושב שלא להיות מן הזריון המקדימין ולתקוע בתחלת היום אלא סמוך לתפלת המוסף אחר קריאת התורה ואפילו יחיד התוקע לעצמו ג"כ ידקדק לתקוע אחר ג' שעות לערך כדי שתקיעתו תהיה בשעה שהצבור עומדים בתקיעה. מ"ב ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב דהיינו קודם אור היום ומקצתה אחר אור היום⁹, וכן השומע מקצת תקיעת קול שופר ומקצת קול הברה¹⁰, כגון שהיה עומד חוץ לבור והתקוע התחיל לתקוע בבור, ובאמצע התקיעה יצא חוץ לבור ונגמרה שם, וכן האומר למי שמתעסק בתקיעות בלא כוונה¹¹ להוציא שום אדם בתקיעתו כגון להתלמד או לשם שיר¹², ובאמצע התקיעה אמר לו כוון להוציאני, ואפילו הוא עצמו שהתחיל כמתעסק ובאמצע שינה ותקע בכשרות ומשך בה שיעור תקיעה, כל אלו כיון שמקצת התקיעה הוא שלא בתקנה, אף על פי שבמקצתה שהיא בתקנה יש בה שיעור תקיעה לא יצא ידי חובתו לפי שכל תקיעה צריכה שתהא בכשרות מתחילתה ועד סופה אפילו היא ארוכה הרבה. שסוף תקיעה בלא תחלה לא מהני ולא מירי.

ואפילו היום שנוהגין לתקוע ל' קולות לצאת ידי כל ספק צריכין ג"כ ליזחר שאף תקיעה ראשונה לא תהיה אפילו מקצתה קודם אור היום

וכן אם¹³ כל התקיעה היה בחיוב אלא שהוא נכנס באמצע התקיעה, או שיצא מביהכ"נ באמצע התקיעה ושוב לא שמע, לא יצא אף על פי שהיה שיעור תקיעה במה ששמע. וי"א שיצא בכל זה אם שמע שיעור תקיעה בחיוב. והעיקר כסברא ראשונה וצריך לחזור ולתקוע, ואעפ"כ לא יברך עליו דספק ברכות להקל, ויותר טוב שישמע הברכה מאחר שלא יצא עדיין¹⁴.

כתבו¹⁵ האחרונים שיזהרו כל העם שלא להוציא כיחם וניעם בשעת תקיעה, כדי שישמעו כל הקולות מתחלתם ועד סופם.

וכן לא יביאו ילדיהם אצלם ג"כ מטעם זה ומוטב שיהיו אצל אמותיהם בביהכ"נ של נשים דנשים אינן מחויבות מן הדין בתקיעת שופר ומ"מ נראה דקטנים שהגיעו לחינוך מצוה להביאם ולהחזיקם אצלו, ויאיים עליהם שישמעו התקיעות ולא יבלבלו להעבור.

ג. תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת

יבואר להלן לג: בעזה"ת

⁹ שו"ע ונו"כ תקפח א

¹⁰ רמ"א תקפו ג

¹¹ שו"ע ונו"כ תקפו ג

¹² מ"ב שם יב

¹³ מ"ב שם יד

¹⁴ מ"ב שם טו

¹⁵ מ"ב שם טז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ד. המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה

מי שהוא¹⁶ מודר הנאה מחבירו, כגון ראובן שאמר קונם שאני נהנה משמעון, מותר שמעון חבירו מעצמו לתקוע לו תקיעה של מצוה, שאין זו חשובה הנאה, שמצות לאו ליהנות ניתנו ואין תקיעות מצוה בכלל איסור הנאה שאסר על עצמו.

אולם זה רק אם תקע לו חבירו מעצמו, או שאמר ראובן – מי שרועה להוציאני ידי חובתי יתקע¹⁷ – שלא עשה שמעון את שליחותו¹⁸. אבל הוא לא יאמר לחבירו שיתקע לו, דכיון שאסר חבירו הנאתו עליו אסור לו לעשות חבירו שליח לתקוע לו. שמכיון בשליחות עשה יש לו הנאה במה שעשה שליחותו, ובדיעבד יצא¹⁹.

במה דברים אמורים כשאסר הנאת חבירו עליו²⁰, אבל אם אסר תקיעת חבירו עליו, שאמר קונם תקיעתו של פלוני עליו, אסור לו לשמוע אפילו תקיעה של מצוה מחבירו²¹.

ה. המודר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה

המודר הנאה משופר²² כגון שאמר – קונם הנאת שופר עלי – אדם אחר תוקע בו והוא יוצא שמצות לאו ליהנות ניתנו, אבל הוא עצמו לא יתקע בו שיש הרבה שנהגים כשהם תוקעים בעצמם, ויש כאן הנאה מלבד המצוה²³. ואם תקע יצא²⁴.

ובשעת הדחק שאין שם אחר שיתקע לו יוכל לתקוע בעצמו לצאת ידי חובה ומ"מ אין לו לתקוע יותר מעשרה קולות תשר"ת תש"ת תר"ת לצאת ידי ספק חיוב התקיעות שהם מן התורה²⁵.

¹⁶ שו"ע ונו"כ תקפ"ט ז

¹⁷ אם לא שאמר מי שישמע קולי יתקע להוציאני, דאסור. שער הציון שם ס"ק י

¹⁸ מ"ב שם יג

¹⁹ מכל מקום אינו מבורר, דהא הוי לה מצוה הבאה בעבירה ולכמה פוסקים הוא לעכובא אף דיעבד. שער

הציון שם ס"ק יא

²⁰ רמ"א שם

²¹ דלא גרע ממי שאוסר על עצמו לזרוק צרור לים דאסור גם כן אף שלא נהנה מזה, כיון שפירש בהדיא. שער

הציון שם ס"ק ט

²² שו"ע ונו"כ תקפו ה

²³ מ"ב שם כב

²⁴ ש"ך יו"ד רכ"א יג

²⁵ מ"ב שם מהמטה אפרים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אבל אם אמר – קונם שופר לתקיעתו עלי²⁶ – אסור לתקוע בו אפילו תקיעה של מצוה, אפילו ע"י אחר וכל שכן שלא יתקע בעצמו, כיון שלא הזכיר הנאה ולכן חל²⁷, כיון שפירש לאסור על עצמו השופר לתקוע בו כאדם שאוסר על עצמו אבן לזרוק בו אף שאין לו הנאה, ואפילו פירש ואמר – קונם שופר לתקיעת מצוה עלי – לפי שהנדרים חלים על דבר מצוה²⁸.

אבל אם אמר סתם – קונם שופר עלי – מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה²⁹.

ואם אמר – שבועה שלא אשמע קול שופר של מצוה – לוקה, ושומע שופר של מצוה. שאין השבועה חלה על דבר מצוה, דמושבע ועומד מהר סיני לקיים מצות התורה³⁰.

אבל אם אמר סתם – שבועה שלא אשמע קול שופר – שהוא כולל גם שופר שאינו של מצוה, מתוך שחל על שאינו של מצוה הוא חל על של מצוה ג"כ, ואסור לו לשמוע קול שופר אפילו מאחר בכדי לצאת י"ח, וישתדל להתיר שבועתו.

ואם אמר – שבועה שלא אשמע קול שופר של מצוה מאיש פלוני – או – קונם לתקיעתו של פלוני עלי – אסור לשמוע ממנו, כיון שאפשר לו לשמוע מאחר. ואם אין שם אחר אסור לו לשמוע מאיש זה כיון שבשעה שנשבע חלה השבועה כדין שאין נשבע לבטל את המצוה, כיון שאין מצוה לשמוע מאיש זה דוקא.

ו. המודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה

המודר³¹ הנאה ממעין, טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה מכיון שנהנה גופו³².

²⁶ ודע דיש פוסקים שר"ל שאין חל הנדר אא"כ אסר השופר עליו כגון שאמר שופר עלי בקונם לתקוע בו אבל באסר עליו התקיעה כגון שאמר תקיעת שופר עלי בקונם אינו חל דהתקיעה אין בו ממש ונדרים אין חלין אדבר שאין בו ממש. אמנם כמה פוסקים סוברין שחל אף בזה כיון שעכ"פ הזכיר בנדרו הפצא סתמא דמילתא כונתו לאסור החפץ עליו. וכ"ז לענין איסור תורה אבל מדרבנן איכא איסורא בכל גווני אפילו בנדר שאין בו ממש כמבואר ביו"ד סימן רי"ג וע"כ אסור לתקוע בו קודם שיתיר הנדר. מ"ב שם כד

²⁷ ואי לא הזכיר שם שופר, הלא הוא דבר שאין בו ממש ואין איסורו אלא מדרבנן, וכן כתב בבית מאיר, ומסתברא דאם אין לו אחר יתקע בו. שער הציון שם ס"ק מ

²⁸ מ"ב שם כג כד

²⁹ שם

³⁰ שם

³¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריז כו, רכא יג

³² ואע"ג דמצוות לאו ליהנו ניתנו, הרי נהנה גופו במה שמתקרב ועיין בית הלל שם שהוכיח מזה לאסור בתוקע בשופר בעצמו הנזכר שאסור שהרי נהנה ועיין הגהת בית הלל מבין המחבר שם שיש קצת לחלק מסברא בין הנודר הנאה ממעין ובין הנודר הנאה משופר, דבמעין אסור אף אם נאמר שמצות לאו ליהנות ניתנה משום דנהנה מהמעין בימות החמה אף אחר המצוה, דהיינו בעודו עומד במעין אחר הטבילה, דאי אפשר שלא יעמוד בתוך המעין אחר הטבילה ונהנה מהמעין, ואין צ"ל שנהנה גם כן קודם הטבילה בשעה שנכנס בתוך המעין.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ז. כפאו ואכל מצה יצא

אכל מצה³³ בליל הסדר, בלא כוונה, שלא נתכוין לצאת ידי חובתו באכילה זו, יצא. ולא אמרו³⁴ שכל המצות שעשאן שלא במתכוין דהיינו שלא נתכוין לצאת ידי חובתו בעשייה זו, לא יצא ידי חובתו, אלא במצות שאין בהן הנאת הגוף כלל כגון קריאת שמע ונטילת לולב וכדומה, שכשלא נתכוין בעשייתן לשם מצוה לא קיים המצוה כלל שאינו אלא כמתעסק בעלמא, ואין עשייתו נקראת עשיית מצוה, אבל מצות התלויות באכילה כגון פסח מצה ומרור וכיוצא בהן, כיון שיש בהן הנאה לגוף אף שלא נתכוין לצאת באכילה זו, יצא ידי חובתו. שהרי על כרחו נהנה הגוף מאכילה והרי זו נקראת אכילה, ונמצא שקיים מצות האכילה³⁵. וראוי שיחזור ויאכל בכוונה אולם לא יברך³⁶.

אולם אם אמר בפירוש שמכוין שלא לצאת ידי המצוה, טפי אף שנהנה גרונו לא יצא³⁷.

ולפיכך אפילו לא רצה לאכול מצה, וכפאוהו נכרים או לסטים לאוכלה יצא ידי חובתו באכילה זו, כיון שבעל כרחו נהנה ממנה גופו.

וכל זה כשהוא יודע שלילה זו פסח ושזו היא מצה, אלא שאכלה שלא במתכוין או שלא ברעונו. אבל אם לא ידע שהלילה פסח ואכל מצה אפילו ברעונו, וכן אפילו אם ידע שהלילה פסח אלא שהיה סבור לאכול בשר ונודמנה לו מצה, ואכלה כסבור שזהו בשר לא יצא באכילה זו. כיון שלא ידע כלל שהוא עושה מעשה המצוה, ואפילו בלא כפאוהו ומעצמו טעה ג"כ לא יצא³⁸.

אבל אם אכל מרור בענין זה³⁹ יצא, לפי שמרור בזמן הזה מדברי סופרים וכל מצוה מדברי סופרים אין צריך כונה. ויש חולקין על זה ואומרים שגם המצות מדברי סופרים צריכות כונה, לפי

אבל גבי שופר כל משך התקיעה היא של מצוה, ולאחר המצוה וכן קודם המצוה לא נהנה כלום, רק כל משך התקיעה מתחלה ועד סוף היא של מצוה, ולכן מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה. וכתב שם עואעפ"כ אין משיבין את הארי אחר מותו, ואלו היה קיים בוודאי היה סותר דברי ברוב בקיאתו ושכלו הו"ד והצח. ע"כ הג"ה.

³³ שו"ע ונו"כ תעה ד

³⁴ מ"ב שם ס"ק לד

³⁵ ודע דכמה פוסקים חולקין ע"ז וס"ל דלפי מאי דק"ל דמצות צריכות כונה אין לחלק בין מידי דאכילה לשאר מצות וכל שלא נתכוין באכילה לצאת ידי המצוה לא יצא וכן פסק הפר"ח. מ"ב שם לד

³⁶ כ"מ בבה"ל סי' ס ד ד"ה וי"א וכ"מ במ"ב תרכ"א וז"ל "וכל זה לצאת ידי המצוה בתקונה הא דיעבד יוצא כל שכיון לצאת לבד". משמע שאם לא כיון לצאת צריך לאכול שוב.

³⁷ מ"ב שם לו

³⁸ מ"ב שם לו

³⁹ כלומר שלא ידע שהוא פסח ועיין בביאור הלכה שם ד"ה כגון שהביא ממשב"ז בפתיחה הכוללת ח"ג אות ה' מסתפק באנסוהו לאכול מרור י"ל דלא יצא כיון שהוא מר ומזיק ואינו נהנה. ולפי משי"ב בבה"ל שם ד"ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

שכל מה שתקנו חכמים תקנו כעין של תורה, וטוב לחוש לדבריהם לחזור ולאכול מרור בכונה בלא ברכה⁴⁰.

אבל אם אכל בענין זה בליל יום טוב של גלות אף שהוא מדברי סופרים, אף על פי כן צריך לחזור ולאכול לדברי הכל, שאין לחלק כלל בין יום טוב ראשון לשני בשום דבר שלא יבואו בו לזלזל על ידי כן⁴¹.

ח. עתים חלים עתים שוטה כשהוא חלים הרי הוא נפקח לכל דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו

מז⁴² שאכל מצה בליל הסדר כשהוא נכפה בעת שטותו, ואחר כך במשך ליל הסדר⁴³ נתרפא, חייב לאכול אחר שנתרפא. לפי שאכילה ראשונה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצות⁴⁴.

ט. היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא

כבר התבאר במסכת ברכות דף יג: שלפי המתבאר מן הפוסקים שתי כונות יש למצוה⁴⁵ א. כונת הלב למצוה עצמה. למהותה, לטעם המצוה, או לכונת המילים שבה. ב. כונה לצאת בה, כלומר שיכוין לקיים בזה כאשר צוה ה'. וכונת המצוה המוזכרת להלן אין תלוי כלל בכונה א' בכונת הלב למצוה עצמה, שיכוין בלבו למה שהוא מוציא מפיו ואל יהרהר בלבו לדבר אחר כגון בק"ש ותפילה ובהמ"ז וקידוש וכדומה. שזה לבו"ע לכתחילה מצוה

בטיבול שבמור מר מאד שאין דרך לאכול כמות שהוא "אפשר עוד מדחייבו רחמנא לאוכלו בלילה הזה הוה אכילה חשובה דהא אחשביה רחמנא לאוכלו כמות שהוא וע"כ יש לברך עליו". וא"כ ה"ה גם שייצא בניד"ד שהרי עכ"פ אכל.

⁴⁰ חק יעקב שם, שו"ע הרב שם כט, וביאור הלכה ד"ה לא יצא

⁴¹ שם ושם

⁴² שו"ע ונו"כ תעה ה

⁴³ דלמחר בודאי אינו מברך שוב ברכת אכילת מצה דביום אינה אלא רשות וכדלקמיה ואין תשלומין למצוה זו. מ"ב שם לה

⁴⁴ לאפוקי שומר אבדה [או משמר המת] אף דהוא גם כן פטור אז מכל המצות [ואפילו יכול לקיים שניהם, אם צריך לטרוח אחר זה, לדעת כמה פוסקים], אם אכל מצה אזי יצא ידי חובתו, דהוא איש, אלא שאז לא חייבתו התורה מפני שהוא עוסק במצוה אחרת. ומכל מקום מסתפקנא אם יוכל אז לברך ברכת אכילת מצה אקב"ו וכו' כיון שהוא אז אינו מצוה על זה. שער הציון ס"ק לט

⁴⁵ מ"ב ס ז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

שיכוין בלבו ובדיעבד אם לא כיון יצא לבד מפסוק ראשון של ק"ש וברכת אבות של תפילה כמו שמבואר לקמן, אלא נחלקו בכונה ב' אם חייב לכיון קודם שמתחיל המצוה לצאת בעשיית אותה המצוה. ולמצוה מן המובהר כו"ע מודים שצריך כונה כדאיתא בנדרים ראב"צ אומר עשה דברים לשם פועלם ונאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה.

וצריכה כוונה זו להיות סמוך לעשיית המצוה, אך כל שלא היה היסח הדעת גמור בינה למצוה שפיר דמי.

לאחר שכבר כיון כוונת המצוה לפניו, שוב אין זקוק לכיון במשך קיום המצוה כלום, גם אם היא מצוה הנמשכת כגון טלית ותפילין מזוזה וסוכה⁴⁶.

אם לא כיון כוונה זו קודם עשיית המצוה⁴⁷, כל זמן שעדיין עוסק במצוה יכוין ויוצא ידי חובתו, אבל לאחר גמר המצוה שוב אין מועלת כוונה זו למפרע.

להלכה נפסק, שמצוות צריכות כונה⁴⁸. ולפיכך אם לא כיון לצאת ידי חובתו, בעשיית המצוה, לא יצא מן התורה⁴⁹. וצריך לחזור ולעשותה⁵⁰. ונחלקו הפוסקים אם יחזור ויברך.

ואפילו אם ספק לו אם כיון, אם הוא מצוה דאורייתא ספיקא לחומרא, ויחזור לעשותה. אך לא יברך אז על המצוה.

לפיכך המברך בהמ"ז עם קטנים לחנכם במצות, והוא היה ג"כ חייב בבהמ"ז, ושכח אז להתכוין לצאת בה ג"כ עבור עצמו, וכן בכל המצות שעשאם לשום איזה ענין, לא יצא ידי חובתו⁵¹.

⁴⁶ כ"מ בשולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תקפ"ט סעיף ט ועיין במנחת שלמה ח"א סי' א' שעפ"י המוכח מהפוסקים היינו אפילו יוצא לזמן ממושך מביתו ונכנס לביתו, דלא כשו"ת רבי עקיבא איגור סי' ט'

⁴⁷ הליכות שלמה פ"ז אות כ"ג בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

⁴⁸ שו"ע ונו"כ ס' ד ועיין ח"י רבי עקיבא איגור. סי' ס' די"ל דמדרין ס' דאורייתא הוא. ואם עשה בלא כוונה. י"ל לחזור לעשות המצוה בכוונה מספק ולא יברך אך בבה"ל שם הוכיח שמדין ודאי פסק המחבר שצריכות כונה. ועיין ביאור הלכה בד"ה וי"א שצריכות כונה – ודע דכ"ז הוא בשארי המצות אבל מצוה התלוי באכילה כגון כזית מצה בפסח וה"ה אכילת כזית בסוכה בלילה הראשונה דעת השו"ע לקמן בסימן תע"ה ס"ד דיצא בדיעבד אפילו אם לא כיון והב"ח מחמיר שם גם בזה עי"ש. וביאור הלכה סעי' ד ד"ה י"א שאין מצות צ"כ – וי"א דבדבר שאין בו אלא אמירה לכו"ע צריכה כונה

⁴⁹ ועיין בבה"ל שם וי"א שדלא כפמ"ג שמסתפק אי הוי דאורייתא

⁵⁰ מ"ב שם ה'

⁵¹ ועיין בט"ז בסימן תפ"ט שמוכח מדבריו דהמברך עם קטנים הנ"ל לא יצא אפילו למ"ד מצות אין צריכות כוונה דהוי כמכוין בפירוש שלא לצאת מ"ב שם ט'

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

ואם לא אכל כדי שביעה שאז חיוב בהמ"ז שלו הוא מדרבנן, אפשר שיש לסמוך בדיעבד על דעת הרדב"ז⁵² דבמצוה דרבנן אין צריך כונה לצאת. ואין צריך לחזור ולברך⁵³.

ולכתחלה מי שיש עליו חיוב בהמ"ז ורוצה לברך עם קטנים לחנכם, יתנהג בא' משתים, או שיכוין לצאת בזה ג"כ עבור עצמו ויוצא בזה. או שיכוין בפירוש שלא לצאת וברך אח"כ עבור עצמו.

אם כונתו בעשיית המצוה לשום איזה ענין, וגם לצאת בה ידי המצוה יצא⁵⁴.

ומה שצריך לחזור ולעשות המצוה, דוקא במקום שיש לתלות שעשייה הראשונה לא היתה לשם מצוה. אבל היכן שמוכח לפי הענין שעשייתו הוא כדי לצאת, אף על פי שלא כיון בפירוש יצא.

לפיכך אם קורא ק"ש כדרך שאנו קורין בסדר התפילה, וכן אם אכל מצה בליל הסדר, או תקע בשופר בראש השנה, ונטל לולב בסוכות. אף על פי שלא כיון לצאת, יצא. שהרי מוכח שמשום זה עושה כדי לצאת, אף על פי שאינו מכין במפורש⁵⁵.

כל זה לענין דיעבד, אבל לכתחילה ודאי צריך ליזהר לכיון קודם כל מצוה, לצאת ידי חובת המצוה.

הסבור שהוא פטור ממצוה זו שעושה כרגע, כגון שנטל לולב ביום א' של סוכות וחושב שהוא שהוא ערב סוכות, או שחשב שלולב זה פסול הוא, לכו"ע לא יצא.

אם הוא מתעסק בעלמא, וממילא עלה המצוה בידו, כגון שנופח בשופר ועלה תקיעה בידו, וכדומה לזה בשאר המצוות, לכו"ע לא יצא.

וכן דוקא אם הוא יודע שהוא חייב עדיין במצוה זו שהוא עושה, אבל אם הוא סבור שהוא פטור ממנה, כגון שנטל לולב ביום א' דסוכות וקסבר שהוא ערב סוכות או שקסבר שלולב זה פסול הוא לכו"ע לא יצא וכנזכר לעיל לענין אכילת מצה⁵⁶.

י. ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא

⁵² אך מכמה מקומות בשו"ע משמע שהוא חולק ע"ז וכן מבאר הגר"א בסימן תפ"ט משמע ג"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן. מ"ב שם י

⁵³ בה"ל שם ד"ה לצאת

⁵⁴ מ"ב שם ט

⁵⁵ מ"ב שם י בשם החי"א

⁵⁶ בה"ל שם ד"ה י"א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

כמו שנתבאר כל המצות אין אדם יוצא בהם ידי חובתו אלא אם כן נתכוין בעשייתן שהוא עושה דבר זה לשם מצוה, לפיכך המתעסק⁵⁷ בתקיעת שופר כדי להתלמד, לא יצא ידי חובתו. וכן השומע מן המתעסק לא יצא, אף על פי שנתכוין השומע לשם מצוה, כיון שהתוקע לא נתכוין א"כ תקיעה פסולה שמע.

וכן התוקע לשורר ולא נתכוין לתקיעת מצוה, לא יצא. וכן השומע ממנו לא יצא. אך אם מתכוין בזה גם לצאת ידי מצוה, יצא⁵⁸.

אולם מי שבא לבית הכנסת כדי לשמוע התקיעות מש"ץ ולצאת ידי חובתו עם העיבור, אף על פי שבשעה ששמע לא היה לו שום כוונה, אלא שמע סתם, יצא. לפי שהוא נגרר אחר מחשבתו הראשונה שבא לבית הכנסת כדי לצאת ידי חובתו, אבל מי שבא לבית הכנסת בסתם שלא נתכוין בביאתו כדי לצאת ידי חובתו בשמיעת התקיעות מהש"ץ, ואח"כ שמע בסתם בלא שום כוונה לא יצא, דמצות עריכות כוונה כדי לצאת בהן ידי חובתו⁵⁹.

מי ששמע תקיעת מצוה⁶⁰ ואח"כ נסתפק לו אם נתכוין לצאת בשמיעתו, צריך לתקוע לו שנית מספק. אבל מי שהיה מהלך ועמד כדי לשמוע התקיעות מש"ץ ואח"כ נסתפק לו אם נתכוין לצאת בשמיעתו, אין צריך לתקוע לו שנית דכיון שעמד מהליכתו, חזקה שנתכוין לצאת ידי חובתו⁶¹.

**יא. לנהן שעזלה לדונן שלא יאמר... אוסיף ברכה אחת משלי
... לא תספו על הדבר**

כהן אינו רשאי⁶² להוסיף מדעתו ברכות יותר על הג' פסוקים של ברכת כהנים, ואם הוסיף עובר על בל תוסיף, אם אמר בנשיאת כפים ובהחזרת פנים כלפי העם, וכן אם מגרע מהברכות עובר על בל תגרע⁶³. אבל אם החזיר פניו מהעם אין חשש⁶⁴.

⁵⁷ שו"ע ונו"ע תקפ"ח

⁵⁸ מ"ב שם טו

⁵⁹ שו"ע הרב שם ט ומ"ב שם טז

⁶⁰ שו"ע הרב שם ח

⁶¹ מ"ב שם יח

⁶² שו"ע ונו"ע קכ"ב כז

⁶³ מ"ב שם קה

⁶⁴ ולכן אומרים השקיפה כו' מפני שכבר פשמו כפיהם והחזירו פניהם. שו"ע הרב שם מ ועיין ביאור הלכה שם ד"ה ואם "לכאורה נראה דדוקא אם גם זה היה בפריסת כפים וכה"ג כל הדברים המעכבין בנ"כ זה מקרי

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אבל אם אומר ג' פסוקים אלו כמה פעמים ביום, אינו עובר על בל תוסיף, שלא שייך בל תוסיף אלא במוסיף על המצוה עצמה, ולא בעשית המצוה כמה פעמים⁶⁵.

לפיכך כהן שנשא כפיו ואח"כ הלך לבית הכנסת אחר ומצא ציבור שלא הגיעו לברכת כהנים יכול לישא כפיו שנית ומברך על נשיאת כפים זו אף על פי שכבר יצא ידי חובתו בנשיאת כפים הראשונה כמ"ש למעלה:

הוספה על המצוה משא"כ בשבירך שלא בני"כ או שלא בהחזרת פנים וכה"ג זה אין מקרי הוספה כ"א ברכה בעלמא וכן כתב בשו"ע הגר"ז עי"ש וכן מוכח בחידושי רשב"א סוכה ל"א דדוקא בפריסת כפים ע"ש ומסתמא ה"ה שארי דברים המעכבין בני"כ דמאי שנא אמנם מדברי הרמב"ם משמע שלא כדבריהם שהרי כתב בפ"ד מה"ת דין י"ב וז"ל אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו' וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר וגו' עכ"ל הרי דלדידה עוברי על בל תוסיף כשמברך בלחש אף על גב דקול רם הוא לעיכובא כמו שכתבנו לעיל במ"ב ס"ד ומסתמא דלדידה ה"ה בלא פריסת כפים וכה"ג ג"כ עובר וצ"ע".

⁶⁵ מ"ב שם קד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>